

ERITREA-TOUR 2024

Dagboek van de derde vriendschapsreis naar Eritrea

Geschreven door een Filipijnse kameraad van ILPS

Aankomst in

Asmara, 24/03/2024

Ik kwam rond het middaguur van 24 maart aan in Asmara. Ik ben al op verschillende vliegvelden in Afrika geweest, dus ik was niet verbaasd dat het vliegveld klein was, in tegenstelling tot de enorme en moderne vliegvelden DXB (Dubai) of Addis Abeba Bole International Airport (Ethiopië). Het ophalen van mijn bagage duurde zo lang omdat de grote tassen en dozen van, wat ik aannam, buitenlandse handelaren steeds vast kwamen te zitten in de carousel en de onderhoudsmensen op het carousel-eiland moesten klimmen om ze te bevrijden.

De reizigers met veel bagage zijn meestal vrouwen, zoals elders in Afrika. Degenen die ik in Dubai en Addis Abeba zag en die samen met mij aan boord van het vliegtuig stapten, hadden hele grote stoffen of plastic tassen vol met kleding en spullen die ze wilden verkopen. Ze hadden ook veel kleinere handtassen en zakken bij zich, gevuld met kleinere artikelen zoals horloges of mobiele telefoonaccessoires. Ik raakte in

gesprek met een Afrikaan, een Eritreeër die volgens zijn shirt bij een ingenieursbureau werkt, die op dezelfde vlucht uit Dubai zat. Hij was zichtbaar geïrriteerd door het lange wachten om zijn bagage op te halen en hij vertelde me dat het altijd zo is geweest. Later hoorde ik van hem dat hij het kleine doosje dat hij had ingecheckt niet kon ophalen. Ik? Ik vond mijn bagage na een paar uur. Ik had mijn kleine bagage eerder gekregen, maar iemand had mijn grote tas van de carroussel gehaald en op de vloer van de bagageband laten liggen. Ik vond hem pas nadat ik wanhopig de niet-opgehaalde tassen had doorzocht die op de grond lagen¹.

Ondertussen kwam er een luchthavenbeambte naar me toe en vroeg of ik Filipino was. Hij vertelde me dat professor Mohamed, Afrika en Midden-Oosten kenner en onze gids tijdens onze reis in Eritrea, buiten op me stond te wachten. Ik sprak professor Mohamed aan door de hordeur en vertelde hem dat mijn metgezel in de koffieshop zat te wachten. Hij ging weg om met hem te praten.

De paspoortcontrole met de jonge immigratiebeambte nam ook tijd in beslag. De jongedame was grondig en maakte ijverig aantekeningen. Blijkbaar gaf mijn visum niet aan waar ik in het land verbleef en ze vroeg het me.

Uiteindelijk ontmoetten mijn medetoeerist en professor Mohamed me buiten het vliegveld. We namen een taxi naar Africa Pension. Een prachtig hotel in het hart van Asmara.

Het eerste wat me opviel toen ik bij Africa Pension aankwam, was de architectuur. Africa Pension is een oud gebouw uit de tijd van het Italiaanse kolonialisme.

Professor Mohamed vertelde ons dat Mussolini zijn beste architecten van de fascistische partij naar Asmara stuurde om de stad te bouwen. Hij wilde van Eritrea en Asmara het "hart" van zijn rijk maken. Ze bouwden de grote rode bakstenen Sint-Mariakathedraal, het hoofdkwartier van de fascistische partij, de Fiat Tagliero, het theater en alle oude gebouwen in de stad. Ze zijn bijna allemaal nog steeds in gebruik en staan allemaal nog overeind!

Het Africa Pension zelf is een kunstwerk. Het is een grijs-wit gebouw van twee verdiepingen met hoge plafonds en ramen en een balkon. Het heeft een prachtige tuin met weelderige vegetatie en een groenstenen beeld in Romeinse stijl om de gasten te verwelkomen. Alleen al de marmeren trap van de straat naar de ingang van het gebouw is een wonder. Wit, grijs en blauwachtig marmer in een mozaïekvloer brengt de bezoeker naar boven en gaat dan rechtsaf naar de hoofdingang.

Rondom het pension ligt een wijk met Italiaanse villa's. Aan de overkant is de residentie van de Italiaanse ambassadeur.

Links staat een oud gebouw met een torentje en een dak van rode dakpannen. Grenzend aan het pension staat nog een grijs-witte villa met een dak van rode dakpannen en een balkon dat rond de tweede verdieping loopt. Verderop in de richting van de rotonde staat een kleinere villa, de Villa Afussa. Hagen rondom deze villa verlengen de lage muur naar boven om het huis wat privacy te geven. Als je in de rustige tuin van kiezels, bomen en struiken staat, kun je een blik werpen op de torenspits van de Heilige Maria Kathedraal in het centrum van Asmara, twee of drie blokken verderop.

De kamers in het pension zijn groot. Wij huurden een kamer voor twee personen met een tweepersoonsbed en een klein bed en een eigen badkamer. Het plafond is hoog, wat het gevoel van ruimtelijkheid versterkt. Ik ben eerder in andere hotels in Afrika geweest en deze is veel groter. We hadden een warme en koude douche, wat op een koele plek als Asmara, 2325 meter boven zeeniveau, een noodzaak is. De enige nadelen zijn elektriciteit en wi-fi. We moesten onze mobieltjes, die nu dienstdeden als camera's, om de beurt opladen in het enige beschikbare stopcontact in de kamer vanwege het gebrek aan internet. We hadden ook regelmatig lange black-outs die uren duurden, zelfs de hele dag. Dit gebrek aan stroom, en waarschijnlijk ook aan wi-fi, zijn de gevolgen van de sancties die de VS en de EU tegen Eritrea hebben

ingesteld. De Westerse mogendheden hebben het land van SWIFT gehaald, waardoor het geen transacties meer kan doen in het wereldwijde financiële systeem. Dit beperkt de import en export van Eritrea en beperkt het land ernstig in zijn mogelijkheden om zich economisch te ontwikkelen.

Avond in Asmara

Je moet Asmara bezoeken al wandelend. Die eerste avond hebben we gewandeld, vooral omdat het weer in Asmara koel is. We liepen met professor Mohamed naar Ghibabo, een schilderachtig restaurant dat Italiaans en Eritrees eten serveert.

De plek is gebouwd door de Italiaanse kolonialisten, maar is stevig gebouwd en goed onderhouden. Het eten was heerlijk. De bediening was erg goed. Ik genoot van mijn eerste Italiaanse maaltijd na een lange tijd. De professor vertelde over de recente geschiedenis van Eritrea, zijn problemen en zijn strijd voor onafhankelijkheid van het Italiaanse kolonialisme en na de Tweede Wereldoorlog, tegen de Ethiopische overheersing gesteund door het Amerikaanse imperialisme. Het Amerikaanse imperialisme waardeerde de rijkdom van Eritrea en de strategische ligging aan de Rode Zee, een van de drukste waterwegen aan deze kant van de wereld. De Westerse mogendheden hielden ook niet van de onafhankelijke positie van de Eritrese staat in wereldzaken. De professor vertelde ons hoe gelukkig we waren dat we mee mochten op de vriendschapsreis. We bespraken ook het programma van de tour en de plaatsen die we zouden bezoeken en de mensen die we zouden ontmoeten.

Aankomst van de andere deelnemers aan de Eritrea vriendschapsreis, 25/03/2024

De andere deelnemersⁱⁱ waren aangekomen in de nacht van 25 maart, dus onze tweede dag in Eritrea was relatief rustig. Na het ontbijt bezocht de hele groep een privémuseum annex glasfabriek. We zagen foto's, knipsels, auto's, machines en andere memorabilia uit het Eritrea van voor de onafhankelijkheid. Het was een enorme collectie, gehuisvest in een groot fabriek en magazijn.

Ik vind het leuk om zulke artefacten te zien. Ik herinner me het plezier dat ik had toen ik thuis Dau, Pampanga bezocht om oorlogsoverschotten te zien of zelfs Cubao en Timog Avenue met hun historische snuisterijen en oude meubels. Zulke plaatsen wekken bij mij een gevoel van nostalgie op.

Voor de lunch gingen we terug naar Ghibabo, wat later de vaste stek van de groep zou worden. Terwijl we wachtten op ons eten, liep een dame rond onze tafel met een pot met brandende koffiebonen om ons een vleugje van de drank te geven. Het aroma van de koffie was sterk, aards en erg verleidelijk. Deze keer bestelde ik "kitcha en vlees", een zware maaltijd bestaande uit vlees en stukjes ongezuurd brood gecombineerd in een sausmengsel. Het was lekker! Meer nog, ik was verbaasd toen ik later hoorde dat dit is wat Eritreeërs als ontbijt eten. Ze beschouwen het ontbijt als de belangrijkste maaltijd van de dag. Natuurlijk bestelde bijna iedereen na onze maaltijd koffie. We werden niet teleurgesteld. De koffie was sterk, robuust en aromatisch. Je moet hem in kleine kopjes drinken, net als espresso, want hij is echt sterk. Na de lunch ging iedereen terug naar Africa Pension om uit te rusten na de lange vluchten die we hadden gehad om naar Eritrea te komen.

De koele avondbries verleidde ons weer tot een wandeling. Dit keer besloten een paar van ons langs de boulevard te lopen om inkopen te doen en een licht avondmaal te nemen. Ik was zo blij om overal fietsen te zien. Ik beschouw mezelf als een fietsliefhebber, dus ik verwonderde me over alle mensen die van hun werk naar huis pendelden. Ik zag ook dat de meeste mensen op straat jong waren. De jeugd vormt 70% van de bevolking van Eritrea en je ziet ze overal: slenterend over de boulevard, zittend op de trappen van de kathedraal, spullen verkopend op straat, nippend aan koffie en bier in bars en restaurants. Af en toe zie je een paar bedelaars en mensen die op straat slapen. Dit is wat sancties doen. Ze veroorzaken armoede en ontberingen om mensen aan te zetten zich tegen hun regering te keren. Maar in tegenstelling tot wat er in reisadviezen staat, voelde ik me die avond veiliger in Eritrea dan in veel andere plaatsen waar ik ben geweest, waaronder mijn eigen stad. We bestelden koffie, thee en pizzabrood in een groot café met een tuin en praatten verder over Eritrea en onze verwachtingen van de rondreis.

Dag 1: Audiëntie bij het Ministerie van Justitie, 26/03/2024

De eerste stop op onze route was een audiëntie bij het Ministerie van Justitie. Het ministerie is gehuisvest in een groot kantoorgebouw vlak bij de hoofdboulevard.

We ontmoetten de minister en een aantal van haar medewerkers die tot taak hebben de basiswetten van het land te institutionaliseren en de structuur van het rechtssysteem te ontwerpen. Alle medewerkers die we ontmoetten, behalve de minister en twee afdelingshoofden, waren jong. Ze spraken over de principes van zelfredzaamheid, menselijke waardigheid en sociale rechtvaardigheid die hen leiden in hun werk. Ze benadrukten de noodzaak om soevereiniteit, sociale waarden en nationale waarden te respecteren.

Het doel van het rechtssysteem, zeiden ze, is om sociale rechtvaardigheid te bereiken, conflicten te minimaliseren en criminelen te rehabiliteren. Ze bouwen aan een systeem dat begint met gemeenschapsrechtbanken waar de rechters uit de gemeenschappen zelf komen. Ze benadrukten dat deelname van de bevolking, zelfs in rechtszaken, essentieel is. Ze hebben ook bemiddelingsprocedures opgezet waarbij de raad van leiders in de gemeenschappen een rol spelen. Dit bemiddelingssysteem maakt deel uit van het rechtssysteem in het land.

De VN heeft Eritrea geprezen voor het behalen van de Millenniumdoelen en heeft gezegd dat het land goed bezig is met het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Een vrouwelijke medewerker erkende dit, maar voegde eraan toe dat het ministerie niet gelooft in een gesegmenteerde benadering van waardigheid, maar in een holistische benadering van het bereiken van de SDG's.

Een deelnemer aan de rondleiding vroeg naar de verplichte nationale dienst in het land. Een medewerker antwoordde dat het land gelooft de verdediging van het vaderland noodzakelijk is, maar dat de nationale dienstplicht niet alleen over militaire dienst gaat. Het gaat er ook om vrienden te maken en de cultuur van het land te begrijpen, voegde hij eraan toe.

Tot slot vertelde de staf over een van hun kleine successen. Ongeveer 150.000 Eritreeërs vochten in Italiaanse oorlogen sinds de koloniale periode en kwamen niet terug, maar slechts 18.000 gevallen zijn gedocumenteerd. De regering van Italië beloofde haar archieven te openen om uit te zoeken wat er met de rest is gebeurd en om de families van de dienstplichtigen afsluiting te geven.

Na de lunch ging iedereen zijn eigen gang in de stad. De meeste deelnemers aan de tour gingen naar Asmara Palace om gebruik te maken van de wi-fi faciliteiten van het hotel. Het hotel was enorm groot en de wi-fi, waarschijnlijk de beste in de stad, was traag maar goed te gebruiken als je tijd en geld had.

Professor Mohamed nam ons daarna mee naar het expositiecentrum. Het was een enorme plek, een park met etablissementen, bars en restaurants waar Eritreeërs, sommige uit de diaspora, elk jaar samenkomen om hun cultuur en eenheid te vieren.

Dag 2: Reis naar de haven van Massawa, 27/03/2024

De volgende ochtend stonden we vroeg op voor onze eerste trip buiten de stad. We gingen naar de haven van Massawa. Massawa is de belangrijkste haven van Eritrea aan de Rode Zee. Het is al eeuwenlang een historisch belangrijke haven. In de haven bevindt zich ook een belangrijk islamitisch heiligdom - de Moskee van de Metgezellen.

Na een drie uur durende reis over land vanuit de hooglanden van Asmara, kwamen we aan in de haven van. We lunchten in een prachtig visrestaurant en proefden van de overvloed van de zee.

Vanaf onze locatie konden we een glimp opvangen van de oude en nieuwe gebouwen in de haven die werden gebouwd tijdens de heerschappij van verschillende koninkrijken en rijken. Daarna checkten we in bij ons hotel aan het strand van de Rode Zee. Het strand was sereen en ongerept. Bij eb kun je heel ver lopen in de ondiepe zee.

We reden naar de stad Massawa en bezochten het Rode Zee Noordelijk Museum. Het museum wordt onderhouden door de overheid en bevat tentoonstellingen over het zeeleven van de Rode Zee, de archeologische artefacten die in het gebied zijn gevonden, de cultuur van het Eritrese volk en de Eritrese Onafhankelijkheidsoorlog die liep van 1961-1991. Naast de kaarten, fossielen en exemplaren van het zeeleven in potten, waren er foto's van de inheemse volkeren die Eritrea bevolken. In het oorlogsmuseum waren we getuige van de heldenmoed, opofferingen en gevechten van de oorlog door middel van verzamelingen oorlogsmateriaal, foto's, kaarten en een tafereel van de slachting van een Eritrees dorp door Ethiopische troepen. Het museum onderstreept voor mij de waarde die de Eritreeërs hechten aan het bestuderen van hun geschiedenis.

Vanuit het museum gingen we terug naar de haven om de Moskee van de Metgezellen te bezoeken. Deze werd gebouwd door de metgezellen van Profeet Mohammed die ontsnapten aan de vervolging van de Mekkanen en wordt beschouwd als de oudste moskee van Afrika. We liepen door het UNESCO erfgoed en bezochten moskeeën en huizen waarvan de architectuur werd beïnvloed door de verschillende regeringen die ooit over de stad heersten - het Koninkrijk Aksum, het Ethiopische Rijk, het Ottomaanse Rijk en het Koninkrijk Italië. Als de site maar

onderhouden kan worden om de rijkdom en schoonheid ervan te behouden, om nog maar te zwijgen van de heilige heiligdommen en moskeeën.

Dag 3: Archeologische opgravingen in Adulis en de markt, 28/03/2024

Op de tweede dag in Massawa reisden we ongeveer 40 kilometer zuidwaarts naar Adulis, een andere havenstad en naar verluidt de oudste stad van Eritrea. Adulis was ooit een handelscentrum en maakte deel uit van het Koninkrijk Aksum. Het is een van de oudste havensteden in Afrika en werd zelfs gebruikt door Romeinse kooplieden om handel te drijven met de Afrikanen. We bezochten archeologische opgravingen die woningen, opslagruimtes, pakhuizen en waarschijnlijk een tempel blootlegden.

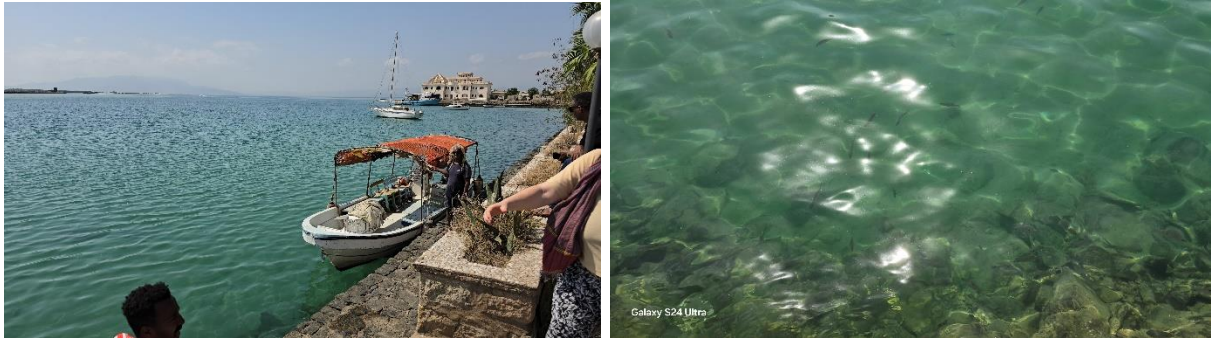
Professor Mohamed en onze bekwame gids, een Eritrese archeoloog, wezen ons op de belangrijke plekken en gaven historische details. Ik kon me bijna een drukke stad voorstellen met huizen, gebouwen en wegen waar ooit de handel floreerde. Arabieren, Afrikanen en zelfs Romeinen zouden in deze oude metropool zijn samengekomen om handel te drijven.

Op de terugweg naar ons hotel stopten we bij de markt van Adulis. Boeren en handelaren brachten er allerlei spullen om te verkopen. Er waren traditionele en moderne kleding, landbouwproducten, manden en handwerk, meubels, keukenartikelen en zelfs conserven en levensmiddelen uit Jemen. Het had een moderne versie kunnen zijn van de taferelen die ik me voorstelde in de ruïnes.

We namen een verfrissing in een klein café en professor Mohamed praatte met een 19-jarige jongen. De mensen op de markt waren gefascineerd door onze vreemde groep blanken, Afrikanen en Oost-Aziaten. De jongen vroeg of iemand van ons uit Djibouti kwam. Osman antwoordde ja. De jongeman antwoordde, half schertsend, omdat jij alleen bent, zal ik u laten gaan, maar als jullie met een groep uit Djiboutiⁱⁱⁱ zouden zijn, zou ik een gevecht beginnen. We lachten om de uitdaging. Tijdens het gesprek leerden we dat veel jongeren in de stad meerdere talen spraken. De jongeman sprak er vier en zijn vriendin drie. Sommige talen leerden ze gewoon door films te kijken. Ik veronderstelde dat veel van de mensen hier talent hebben voor talen omdat ze uit een lange lijn van handelaren stammen die meerdere talen moesten spreken. Adulis was en is tenslotte nog steeds een handelscentrum. We gingen terug naar ons resorthotel om te genieten van een beetje zee en zand. Ik werd begroet door een tafereel dat ik voor het eerst in Mombasa had gezien. Een kameel en zijn berijder reden door de palmbomen naar het strand. Dit tafereel zal me altijd blijven herinneren aan de stranden van Afrika.

Dag 4: Groen eiland, 29/03/2024

Weer een vroege start, dit keer gingen we zwemmen in de zee bij Green Island.

Green Island is een klein onbewoond eilandje voor de haven van Massawa. Het was ooit privébezit, maar de eigenaar heeft Eritrea verlaten en het strand is een favoriete bestemming voor toeristen geworden. Om er te komen, moet je een klein bootje nemen vanuit de diepe haven.

Op weg naar het eiland stopten we bij het War Memory Square waar we de drie tanks zagen die de aanval van het Eritrean People's Liberation Front tegen het DERG leger tijdens de Tweede Slag om Massawa aanvoerden. Het EPLF lanceerde de aanval op het Ethiopische leger vanaf het land en de zee. De bemanningen van de drie tanks, genaamd Jaguar, Panther en Leopard offerden zichzelf op om de aanval van de EPLF-infanterie langs een smalle weg te leiden. Dit was een cruciale slag in de onafhankelijkheidsstrijd van de Eritreeërs en markeerde het begin van het einde van het Ethiopische bezetting in Eritrea. Terwijl we het monument bezochten, ontmoetten we enkele Russische matrozen wier oorlogsschip was aangemeerd in de haven van Massawa. We zullen ze later op televisie zien als we terug zijn in Asmara.

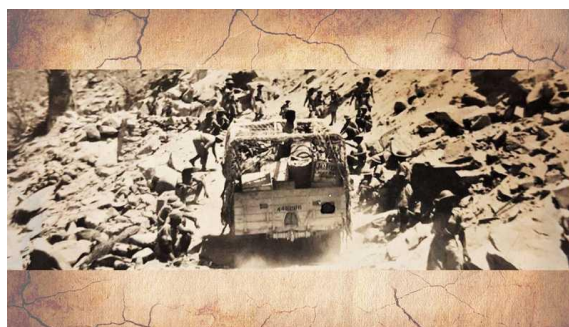
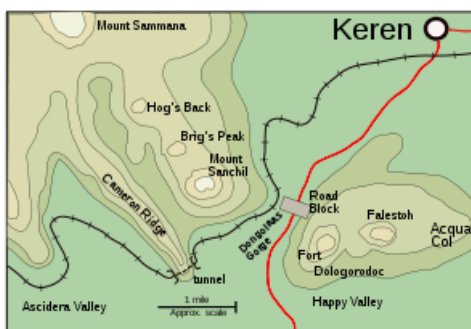

De haven van Massawa is de veiligste haven in Oost-Afrika en de grootste diepwaterhaven aan de Rode Zee. Het water van de Rode Zee rond de haven had een diepblauwe tint, maar het water rond Green Island was ondiep. De boottocht naar Green Island verliep vlot en de lucht was helder, perfect voor een dagje strand. We drapeerden een tent rond een draadframe in de vorm van een ronde hut met een kegelvormig dak in het midden van het strand. De tent en stoelen die we gebruikten waren geleverd door de bootslieden. Aan de andere kant van het kleine eiland stonden de ruïnes van het oude huis van de eigenaars van het eiland. Ik wilde het verkennen, maar de weg was bezaaid met stenen en rotsen. Uit het strand voor het huis stak een aanlegsteiger voor kleine boten, maar ik vermoedde dat die nu niet in gebruik was. Ik gaf mijn zoektocht op en genoot met de andere toeristen van het koele water van de Rode Zee. Voor iemand die in een archipel is geboren en woont, was dit een zeer aangenaam bezoek.

We bleven tot de middag op het eiland. Er was geen lunch in het café bij de haven, dus besloten we terug te rennen naar het resort, te lunchen, te douchen en terug te reizen naar Asmara voor een bijeenkomst met de vrouwenvereniging. Terwijl we terug naar Asmara klommen, nam ik verschillende foto's van de wegen en bergen rond Adulis. Helaas werd de weg op minder dan een uur van Asmara geblokkeerd door een enorme kraan die probeerde een container rechtop te zetten die van een vrachtwagen moet zijn losgeraakt. De enorme machine die eruitzag als een groot geel insect met een schorpioenenstaart was nieuw. Een van onze metgezellen zei dat hij eigendom is van de overheid. Blijkbaar beschouwen de Eritreeërs het aanleggen van wegen als een serieuze zaak. Niet veel landen in Afrika kunnen bogen op zo'n uitgebreid netwerk van goede wegen. We liepen echter vertraging op en misten onze afspraak in Asmara.

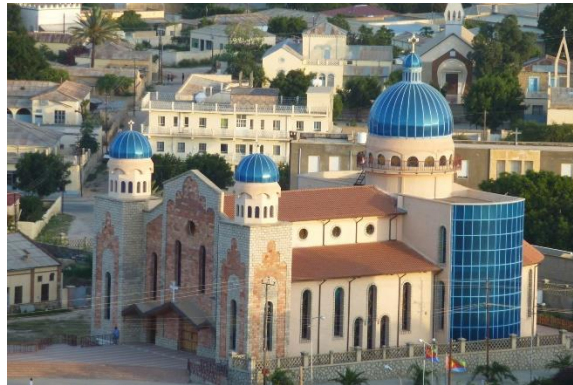
Dag 5: Keren, 30/03/2024

De volgende dag gingen we weer op pad buiten Asmara. Deze keer gingen we naar Keren. Keren is de op een na grootste stad van Eritrea. Het ligt ongeveer 90 kilometer van de hoofdstad. Het was ooit een handelsnederzetting en een smeltkroes van vele nationaliteiten - Grieken, Armeniërs, Joden, Arabieren en Italianen en verschillende religies. Het was ook het strijdtoneel tijdens minstens drie oorlogen - de Egyptisch-Ethiopische oorlog, de Tweede Wereldoorlog en de Eritrese onafhankelijkheidsoorlog.

We kwamen rond lunchtijd aan in Keren en werden door de plaatselijke overheid getrakteerd op een uitgebreide maaltijd uit de plaatselijke keuken. Ik genoot van het vlees dat werd geserveerd met injera, een plat brood gemaakt van teffmeel. Injera is

het hoofdvoedsel in Ethiopië, Eritrea en sommige delen van Soedan en Kenia. Ik vond vooral de zachte, sponsachtige textuur erg lekker.

Na de lunch zaten we allemaal bij elkaar voor de traditionele koffiecereemonie, terwijl twee kaders van de regeringspartij vertelden over de geschiedenis van Keren. We kregen sterke koffie met een beetje gember terwijl we ernaast popcorn aten. Traditiegetrouw kregen we elk drie kopjes koffie. Een kader vertelde ons een verhaal dat een vrouw die vermoedt dat haar man vreemdgaat, na het eten koffiezet en de man drie of vier kopjes serveert. Na het drinken van vier koppen koffie, zei hij, moet de echtgenoot de waarheid vertellen.

We stapten vervolgens in onze bus en maakten een korte rit naar een plaats waar een belangrijke veldslag plaatsvond tussen de Italiaanse en Britse troepen tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1941. De plaats werd Tenkuluhas genoemd naar de gevechten tussen de Italiaanse en Britse troepen. Tenkuluhas komt uit de Bilen taal en betekent de plaats waar de soldaten van de gigantische troepenmacht wegvaagden. Vanaf ons uitkijkpunt wees de kader naar een andere plek waar een andere veldslag plaatsvond, dit keer in de Eritrese Onafhankelijkheidsoorlog. Hij vertelde ook dat de onafhankelijkheidsbeweging in Keren begon.

Op de terugweg naar het centrum kwamen we langs de Britse begraafplaats en zagen we de Italiaanse begraafplaats waar de soldaten uit de Tweede Wereldoorlog ter ruste werden gelegd.

We bezochten zowel de begraafplaats van de Martelaren als het gedenkteken voor de slachtoffers van de slachtingen die werden uitgevoerd door de Ethiopische troepen tijdens de Eritrese Onafhankelijkheidsoorlog (1961-1974) onder Haile Selassie. Op de begraafplaats van de Martelaren liggen de stoffelijke overschotten

van alle Eritrese soldaten die daar tijdens de Onafhankelijkheidsoorlog zijn gedood. De inwoners van Keren vereren hun helden en erkennen hun offers.

Keren, zo werd ons verteld, staat ook bekend om zijn religieuze diversiteit. Als handelsnederzetting in de 19e eeuw was Keren de thuisbasis van veel migranten die hun geloof meebrachten. In Keren zijn er katholieke kerken, moslim moskeeën en zelfs een Grieks-orthodoxe kerk, maar de inwoners leven in harmonie. De helft van de inwoners van het dorp waar de eerste katholieke kerk in Keren werd gebouwd, is moslim.

Uit de verhalen over de oorlog blijkt duidelijk dat de inwoners van Eritrea hun helden en martelaren eren. Dit is een goede zaak, want een natie die haar helden en martelaren niet eert, heeft geen toekomst.

Dag 6: Terug naar Asmara, 31/03/2024

Ik werd die Paaszondag vroeg wakker en bekeek de stad Keren vanaf het balkon van ons hotel. Gelukkig was Frans De Maegd, de medeorganisator van onze Eritrea Tour reis, ook wakker en we besloten met z'n tweeën een wandeling te maken. We bezochten de katholieke kerk. Het was er vol met mensen die Paaszondag vierden. Families verzamelden zich in de kerk en luisterden naar de paasmis. Ik vertelde Frans over de "Salubong" activiteiten die ik als kind meemaakte. Tijdens dat festival ontmoette een engel, meestal voorgesteld door een kind, het beeld van de Maagd Maria, heel vroeg in de Paasochtend. Voor vrome katholieken, zoals mijn moeder, was het een glorieus feest. Frans en ik spraken over de katholieke religie, de progressieve interpretatie ervan in de bevrijdingstheologie en de kracht die het had om de massa's te mobiliseren. Sommige nonnen en priesters werden zelfs revolutionairen. Natuurlijk had het ook zijn beperkingen. Toevallig ontmoetten we de andere leden van de tour bij het ontbijt en er werd besloten dat we het Madonna van de Baobab heiligdom zouden bezoeken en daarna door zouden gaan naar de markt. Van het heiligdom met de naam Madonna van de Baobab, of Onze Lieve Vrouw van Maryam Dearit, wordt gezegd dat het miraculeus is. De baobabboom is zo groot dat er een heel klein kapelletje in staat.

Een bronzen beeld van de Maagd Maria werd door nonnen van een katholieke religieuze orde in de 500 jaar oude baobabboom geplaatst. Er wordt gezegd dat het beeld genezende krachten heeft en de gelovigen zegent met vruchtbaarheid. Er is een legende dat in 1941 Italiaanse soldaten hun toevlucht zochten in de enorme boom tegen Britse vliegtuigen. De boom werd geraakt, maar de Italianen en de boom overleefden. Het heiligdom wordt onderhouden door de Zusters van Liefde.

De markt in Keren is groot. Het is zoals de markt van een regionaal centrum hoort te zijn. Hier kun je verse producten, granen, gebruiksvoorwerpen en elektrische apparaten, elektronica, kleding en zelfs mooie sieraden kopen. We vonden het leuk om hier te winkelen omdat we nooit tijd hadden om naar de markt in Asmara te gaan. We hebben allemaal iets gekocht om mee te nemen naar Asmara of naar ons land.

Dag 7: Adi Keyh , 01/04/2024

De volgende bestemming was Adi Keyh, een stad zo'n 110 kilometer ten zuidoosten van Asmara. We waren van plan om nieuwe archeologische vindplaatsen te bezoeken en oude tekeningen op grotmuren te bekijken.

Op weg naar Adi Keyh stopten we bij **Dekemhare**. Dekemhare was vroeger een industriële en commerciële stad, gebouwd door de Italianen. Maar de oorlog en de sancties kwamen. De fabrieken stopten met produceren, maar de handel ging door en de stad behield zijn 20e-eeuwse charme.

Na de Tweede Wereldoorlog werd Eritrea ge-de-industrialiseerd. De Britse autoriteiten ontmantelden en verkochten machines, fabrieken en zelfs spoorlijnen aan de buurlanden in Afrika of naar het toenmalige Britse India..

We namen wat vers vruchtensap mee uit een winkel en ik was verbaasd dat de winkeleigenaar goed op de hoogte was van de geschiedenis van zijn land. Hij liet zelfs doorschemereren dat het Amerikaanse imperialisme verantwoordelijk was voor de ontberingen van de Eritreeërs.

De reis naar Adi Keyh was lang, maar de wegen waren goed onderhouden en het landschap was prachtig. We zijn nu hoog de bergen in gegaan, zelfs hoger dan Asmara. We gingen naar de archeologische vindplaats van Koheito, die in tegenstelling tot Adulis nog grotendeels onontdekt was. We stonden bovenop de berg en keken neer op de diepe kloof.

Vanaf ons uitkijkpunt konden we de bergen van Ethiopië aan de ene kant zien en Adulis aan de andere kant. Aan de overkant van de kloof konden we de nederzettingen aan de zijkant van de berg zien. Het was een steile klim voor de leerlingen die in Adi Keyh naar school moesten.

We bezochten een tombe waarvan het gat in de berg was uitgegraven. We reden wat rond en stonden naast vier hoge stenen pilaren die ooit deel uitmaakten van een oud monument.

Naarmate de middag vorderde, wachtten we gespannen op onze afdeling te voet naar een grot op de berghelling met oude tekeningen. Helaas begon het te regenen en onze gids vond het te gevaarlijk voor ons om de grot te gaan verkennen.

Omdat het nog vroeg in de middag was, besloten we die dag terug te gaan naar Asmara. Terug in de bus hield een van de deelnemers aan de tour, Clara, een enquête. Ze wilde weten of we vakbonden, jongerenverenigingen en/of vrouwenverenigingen wilden ontmoeten als onderdeel van de tour. De meesten van ons antwoordden ja.

Dag 8: Rustdag in Asmara, 02/04/2024

We hebben al meer dan een week geen contact meer gehad met onze families omdat goede Wi-Fi zelfs in Asmara moeilijk te krijgen was. Het was een rustdag en iedereen wilde zijn persoonlijke dingen doen in de hoofdstad. Sommigen gingen

wandelen. Anderen gingen winkelen. Wij wilden allemaal de internetwinkels bezoeken.

Onze gids Petros (die deel uit maakt van de Protocol van het Ministerie van Buitenlandse Zaken) regelde onze ontmoetingen met de volksorganisaties die de volgende dag zouden plaatsvinden. De geplande ontmoeting van de groep met president Afwerki op de 4e was voor iedereen een raadsel. Het leek erop dat de president het druk had met ontmoetingen met hoge Russische functionarissen.

Die avond, toen we teruggingen naar Africa Pension, ontvingen we dringend nieuws. De president had het druk, maar hij was bereid om ons de volgende ochtend van 9.00 tot 10.00 uur te ontmoeten in Massawa!

Dag 9: Een verrassingsreis terug naar Massawa, 03/04/2024

Bijna iedereen stond de volgende ochtend vroeg klaar voor de terugreis naar Massawa. Nou ja, bijna, want iemand was vergeten onze chauffeur en gids te informeren over de verandering van de plannen. We waren allemaal gekleed in onze zondagse kleren, klaar om de intrigerende en veel verguisde president Isaias Afwerki te ontmoeten. De gevestigde media van het Westen hadden hem en Eritrea altijd in een kwaad daglicht gesteld.

We kwamen laat aan in Massawa en dus wachtten we op een telefoontje van de staf van de president. De president was zo vriendelijk om ons allemaal op een ontbijt te trakteren terwijl we wachtten om hem rond lunchtijd te ontmoeten. We stapten in de bus en reden naar een strandhuis niet ver van het resort. Toen we ons klaarmaakten voor de ontmoeting met de president, kregen we te horen dat hij plotseling werd opgeëist door een van zijn assistenten en dringende staatszaken moest regelen. Onze gids kreeg de opdracht om een hotel voor ons te boeken, omdat die avond we zouden dineren met president Afwerki en het niet raadzaam was om diezelfde avond terug te keren naar Asmara, na het bezoek bij de President.

Toen we die avond terugkwamen bij het strandhuis, leidde het personeel ons naar een lange tafel waar we de president zouden ontmoeten. President Isaias Afwerki arriveerde gekleed in een lichtgekleurd overhemd, een broek en een pet. We zouden te gekleed zijn geweest voor de gelegenheid als we in formele kleding waren gekomen. Hij begroette ons en vroeg ons allemaal te gaan zitten.

Professor Mohamed nam als eerste het woord. Hij begroette en bedankte de president en stelde de deelnemers aan de rondleiding voor. Frans van Eritrea-Tour hield vervolgens een korte toespraak waarin hij de president bedankte en zei dat we

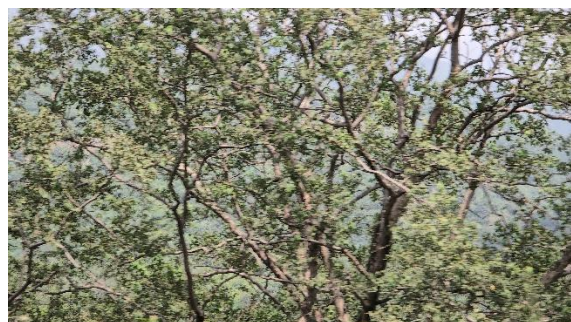
tijdens de rondleiding veel hebben geleerd, zowel over de positieve ontwikkelingen als over de moeilijkheden waar Eritrea mee te maken heeft. Hij eindigde met te zeggen dat de wereld snel verandert en dat de toekomst rooskleurig is, hoewel de weg kronkelig is. Daarna gaf elke deelnemer zijn mening over de tour en Eritrea en overhandigde geschenken aan de president. De ILPS-delegatie^{iv}, waarvan ik samen met mijn Filipino kameraad van deel uitmaakten, las een kort communiqué voor over de vriendschapsreis.

President Afwerki luisterde aandachtig naar alle toespraken en commentaren. Hij leek een nuchtere en verstandige man met jarenlange ervaring in de strijd voor de bevrijding van Eritrea en de opbouw van de natie. Hij deelde zijn mening over een heleboel onderwerpen, van Palestina tot de situatie in de Hoorn van Afrika, het probleem van desinformatie, de anti-imperialistische beweging in Afrika en elders, de komst van een multipolaire wereld en de behoefte aan internationale solidariteit.

Het diner was eenvoudig maar stevig. We proefden een verscheidenheid aan lokale en Italiaanse gerechten, wit vlees en allerlei drankjes. Ik zou zweren dat ik een gerecht zag dat leek op mijn favoriete kip adobo^v. De joviale gesprekken gingen door tot na het eten. We lieten foto's maken en namen afscheid van de president.

Dag 10: De terugreis naar Massawa, 04/04/2024

De laatste ochtend van de rondreis brachten we door met een korte omweg via een berg doorheen de wegen die aan beide kanten werd begrensd door weelderige vegetatie. Deze prachtige plek zou verboden terrein zijn voor iedereen, behalve voor de boeren die op de boerderijen in de omgeving werkten. In tegenstelling tot de meeste delen van Afrika was er water in overvloed in dit gebied, omdat het naar verluidt twee regenseizoenen per jaar heeft. We liepen een stuk en toen we weer in de bus stapten, kwam er mist opzetten die de zigzaggende weg bedekte. Het was de natuur op zijn groenst.

Ik stelde me voor hoe een jonge boom overleeft in zo'n bos. Zijn wortels moeten diep en wijd graven, op zoek naar water en voedsel uit de grond eronder. Zijn takken moeten buigen en omhoog reiken, hier en daar gaan om de schaduwen van de grote oudere bomen om hem heen te ontwijken en een manier proberen te vinden om zijn bladeren in staat te stellen kostbaar zonlicht op te vangen en voedsel te maken.

Een passend einde van onze rondreis door Eritrea, een jonge natie met jonge mensen, die wortels vindt in haar sociale en nationale waarden en worstelt om haar eigen weg te vinden om zich te ontwikkelen en te groeien in het woud der naties.

Einde

ⁱ De reden van deze chaotische toestand bij het ophalen van de bagage is dat het aantal passagiers zowat verviervoudigd is sinds de vier, vijf laatste jaren. De infrastructuur is verouderde en nog niet aangepast bij de vloed aan mensen. De meeste zijn Eritreeërs die hun familie komen bezoeken en heel goederen meebrengen uit het buitenland. Goederen die vaak moeilijk te vinden of erg duur zijn in Eritrea;

ⁱⁱ De andere deelnemers kwam met een vlucht uit Caïro. Het waren Belgen, waarvan 2 van Eritrese afkomst, 1 van Congolese afkomst, 2 Italiaanse kameraden, één Fransman en een kameraad afkomstig van Djibouti.

ⁱⁱⁱ De Eritreeërs lopen niet erg op met Djibouti, dat volledig door het Westen wordt gecontroleerd. In juni 2008 had een kort maar hevig grensconflict plaats tussen beide landen, waarbij vooral Frankrijk en de VS Djibouti onvoorwaardelijk steunen (nota Eritrea-Tour)

^{iv} <https://peoplesstruggle.org/en/about-ilps/>

^v Filipijnse kip Adobo is het nationale gerecht van de Filippijnen en wordt misschien wel je nieuwe favoriete Aziatische kipgerecht! Met slechts een paar alledaagse ingrediënten waarvan ik bijna zeker weet dat je ze al in huis hebt, is het een moeiteloos recept dat sappige, malse kip oplevert, bedekt met een zoet, hartig glazuur met een beetje warmte van de peperkorrels.